

Vanaf 1 mei 2007 is de Nederlandse arbeidsmarkt opengesteld voor Oost-Europese werknemers. Helaas spreken die vaak **nauwelijks** Nederlands, en dat heeft gevolgen voor de veiligheid.

Praten met Polen

Peter Passenier

Als er iemand blij is met zijn vingers, is het de monteur. Een paar maanden geleden zette hij de machine stil om iets aan het onderhoud te doen. Terwijl hij daarmee bezig was – zijn handen tussen de raderen – vroeg hij om steeksleutel 10. Voor wie niet weet wat dit is: een Poolse collega had er blijkbaar ook nooit van gehoord. Als reactie zette hij de machine maar weer aan – en de monteur kon zijn handen nog net op tijd terugtrekken.

FNV Bouw maakt zich zorgen om dit soort communicatiestoornissen. Sinds mei vorig jaar kunnen inwoners van Oost-Europa hier komen werken, en sindsdien klinkt er in magazijnen en bouwketen opeens Pools, Hongaars, en zelfs Ests. Geen toegankelijke talen voor de Hollandse man op de steiger. En welke pogingen die ook doet om contact te leggen met zijn nieuwe collega's – Engels of Duits, gebaren, tolken – de taalbarrière krijgt hij hier niet voor honderd procent mee overbrugd. Sterker nog, 12 procent

van de leden geeft aan helemaal niet met zijn buitenlandse collega's te kunnen communiceren, blijkt uit onderzoek van de FNV. Voor de bond is dit aanleiding om een campagne te beginnen en de werknemers uit Polen te wijzen op de risico's van het werk.

Let wel: de bond kan niet bewijzen dat miscommunicatie leidt tot ongelukken. Natuurlijk, begin dit jaar kwamen in één maand drie Polen om bij een arbeidsongeval, maar volgens de Arbeidsinspectie zijn er geen aanwijzingen dat dit kwam door spraakverwarring. En toen diezelfde Arbeidsinspectie een paar jaar geleden alle verslagen van dodelijke ongevallen naast elkaar legde, turfde men niet onevenredig veel Polen of andere Oost-Europeanen.

Maar volgens beleidsmedewerker Janneke Waage moeten we het FNV-standpunt ook niet verkeerd interpreteren. 'We beweren niet dat er meer ongelukken plaatsvinden. Wél zien we dat er steeds meer buitenlanders toestromen, dat dit leidt tot

steeds meer taalproblemen, en dat daardoor gevaarlijke situaties *zouden kunnen* ontstaan.' Ze wijst op de situatie bij de asbestverwijdering. 'Sinds 1 januari moeten niet alleen de asbestverwijderingsbedrijven gecertificeerd zijn, maar ook de werknemers die ermee werken, de mannen in het pak. Dus moeten die daarvoor op cursus. Maar juist in die branche zie je veel Polen – vies werk verdient goed – en die verstaan te weinig Nederlands om de lessen te kunnen volgen. Een oplossing is natuurlijk om alles in het Pools te vertalen, maar dat stuit op bezwaren van de opleidingsinstituten. Die zeggen dat er op de werkplek óók alleen Nederlands wordt gesproken en dat de werknemer dat dus moet leren. Daar is iets voor te zeggen. Maar ondertussen worden die Polen niet opgeleid – en ik zie ze niet stoppen met asbestverwijdering.'

Verantwoordelijkheid

Voor we de vinger wijzen naar opleidingsinstituten of Oost-Europeanen, er is maar één persoon

Onderaannemers

Fenneken Lamaker, beleidsmedewerker bij Bouwend Nederland, onderkent het taalprobleem. Het is voor de veiligheid van het grootste belang dat iedereen op de bouwplaats de veiligheidsinstructies begrijpt. Zij wijst in een reactie op de stelling van de Arbeidsinspectie dat de keuze voor buitenlandse werknemers niet altijd bij de hoofdaannemer ligt. Daarbij speelt 'het probleem van de 12de onderaannemer'. 'Vaak zijn het niet de bedrijven zelf die de Polen of Russen inhuren, maar de onderaannemer van de onderaannemer van de onderaannemer. Dat

leidt tot ingewikkelde instructies, waarbij het van groot belang is hoe de aannemingsovereenkomst met de onderaannemer is opgesteld en hoe het toezicht daarin geregeld is. Gaat het om onderaanneming of om inhuur; dat kan verschil uitmaken voor de verantwoordelijkheid. Wij drukken onze leden op het hart om de werknemers altijd goed voor te lichten. En ik moet zeggen: veel werkgevers doen hun best om ook de buitenlanders bij de veiligheidsinstructie te betrekken.'

verantwoordelijk voor de veiligheid op de werkplek, en dat is de werkgever. Die neemt – volgens een woordvoerder van de Arbeidsinspectie – de beslissing om buitenlandse werknemers in te huren en die moet er dus voor zorgen dat ze naar behoren worden voorgelicht.

Volgens Waage zijn niet alle werkgevers zich van deze verantwoordelijkheid bewust. 'Sommigen hebben op hun bouwplaatsen zelfs zeecontainers neergezet. Daar moeten de buitenlandse werknemers in slapen, opgestapeld in stapelbedden. Als je zo met je mensen omgaat, geloof ik niet dat je veel aandacht besteedt aan hun veiligheid.'

Bovendien: ook bij de werknemers zelf is het veiligheidsbewustzijn nog niet volledig ontwikkeld. 'Neem een gemiddelde Nederlandse FNV-lid van 45 jaar', zegt Waage, 'en vraag hem een top vijf te maken van wat hij belangrijk vindt in zijn werk. Dan zitten er altijd twee veilig-

heidsitems bij. Bij Oost-Europeanen ligt dat anders. Die zijn meer bezig met overleven. Hoe kom ik erachter wat mijn rechten zijn? Hoe krijg ik mijn belastingformulier ingevuld? Vaak blijven ze hier maar twee maanden; dan is het niet de moeite waard om een moeilijke taal als het Nederlands te leren. Bovendien: ze werken zich uit de naad, met werktijden die je niet wilt weten. Wil jij aan het eind van zo'n dag nog een cursus volgen?'

Oplossingen

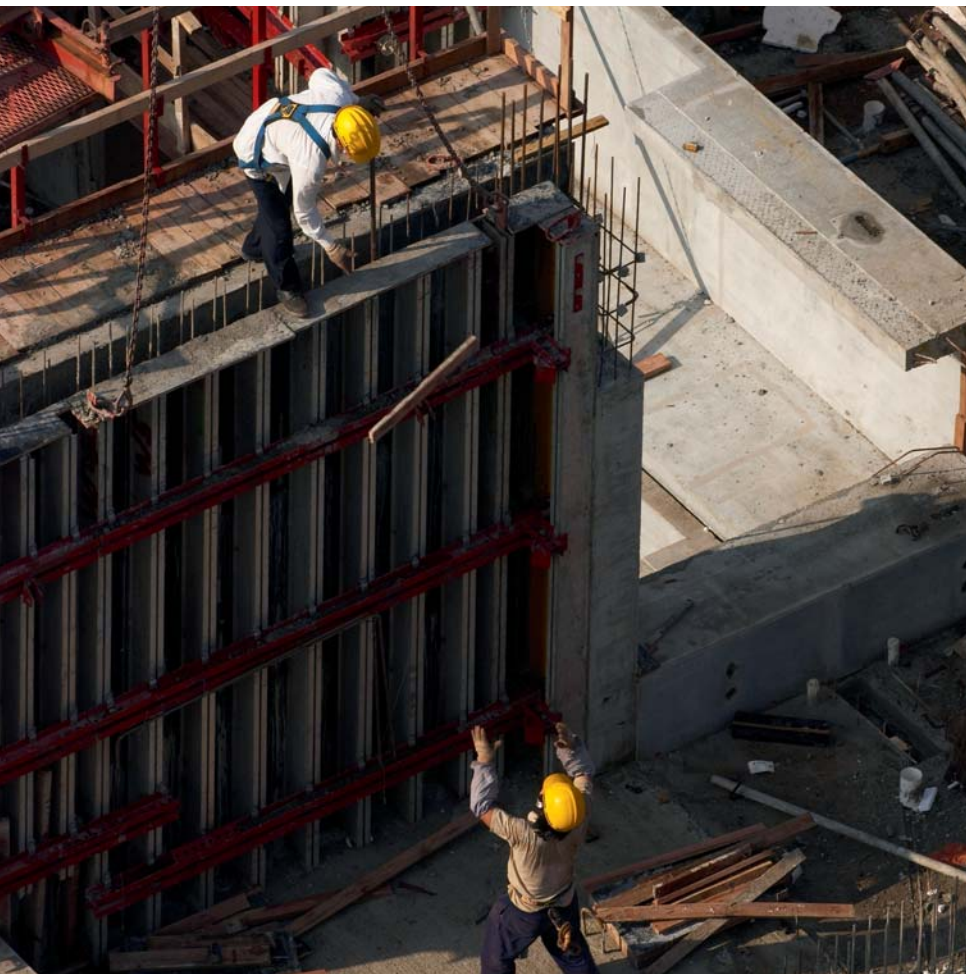
En hoe los je de taalproblemen op de werkplek op? Het standpunt van de Arbeidsinspectie is duidelijk – we zagen het hierboven al. De werkgever kiest ervoor om buitenlanders binnen te halen. De werkgever moet dus ook een manier vinden om ze voldoende voor te lichten. Hoe hij dat doet is zijn probleem.

Ook het standpunt van werknemers uit het FNV-onderzoek is kristalhelder: 90 procent vindt

dat buitenlanders eerst Nederlands moeten leren en pas dan de steigers op mogen.

De FNV heeft zijn best gedaan om werkgevers en werknemers te ondersteunen. De bond stelde een boekje op met de meest courante kreten op de werkplek, vertaald in tien talen. Maar het is een project met een knipoog. FNV-voorman Dick van Haaster kreeg de lachers op zijn hand toen hij – met het boek in de hand – een groep Poolse werknemers in hun moedertaal aanspoorde tot voorzichtigheid: ze verstonden er niets van. Ondertussen vertalen werkgevers voorlichtingsmateriaal in alle relevante talen. Prima, zegt Waage, maar het meest ziet ze in een goede mondelinge veiligheidsinstructie. 'Iedere situatie is anders. Natuurlijk helpt het om voorlichtingsmateriaal toegankelijk te maken. Maar nóg belangrijker is het om mondelinge sessies te beleggen – in het Engels, in het Duits, met een tolk, of desnoods met handen en voeten. Pas dan realiseert zo'n werknemer zich dat veiligheid belangrijk is. En dat hij niet zomaar de machine kan aanzetten als iemand ermee aan het werk is.'

De monteur uit het begin van dit artikel heeft zijn vingers in ieder geval veiliggesteld. De machine waar hij aan werkt, is nu extra beveiligd, en kan alleen met extra handelingen worden aangezet. □

Arbeidsinspectie

Het komend jaar zal de AI controleren of werkgevers hun werknemers naar behoren voorlichten. De inspecteurs zullen zich vooral richten op de schoonmaak, scheepsreparatie, chemie en de bouw.

Taaltraining

Via internet komt u gemakkelijk op het spoor van instituten die een cursus Nederlands op de werkplek kunnen verzorgen.